

- **HERVORMDE KERK WARSTIENS**

Warstiens, sinds 2007 een dorp met een beschermd dorpsgezicht, ligt oostelijk aan het kanaal Langdeel in de gemeente Leeuwarden. Terprestanten uit de vele kleine terpen tonen aan dat er rond het begin van de jaartelling al mensen in het gebied over het Langdeel woonden. Door overstromingen zijn in het wijde gebied rond Warstiens veel mensen weggetrokken.

De kerk

De gezichtsbepalende zaalkerk van Warstiens is ter vervanging van de middeleeuwse kerk gebouwd in 1882. Het ontwerp van de in eclectische stijl gebouwde kerk is gemaakt door de Leeuwarder architect H.H. Kramer. Bij de herbouw is de traditionele oost-west oriëntatie volledig omgekeerd. Uit de muurversieringen blijkt dat Warstiens al in de 14e eeuw, mogelijk zelfs eerder, een Godshuis bezat. In 2003 zijn het exterieur van de kerk en de toren gerestaureerd.

Exterieur

Een zaalkerk met grote rondboogvensters, tussen slanke steunberen, decoratieve friezen en ander siermetselwerk met aan de achterzijde: versmalde en verlaagde koorpartij. De kerk heeft een eenvoudige plattegrond: de kerkzaal is **vijf raamtraveeën** diep, heeft een **driezijdige sluiting** aan de westzijde en een **toren** aan de **oostzijde**.

Het muurwerk is opgetrokken in bruine baksteen, verlevendigd met gele baksteen in tektonische elementen, zoals banden en blokken in de streklagen boven de vensters en in de deuroplijsting. Het metselwerk is uitgevoerd in staand verband met een knipvoeg. Het schip heeft een zadeldak met driezijdige sluiting, gedekt met leien in maasdekking; op de nok een smeedijzeren crète; bakgoot op het muurwerk en op het buitenboeibord; elkaar overlappende leien met één afgesloten hoek.

Toren

Slanke, met lijstwerk gelede toren met een ingesnoerde spits.

De eerste geleding van de toren, tot aan de gootlijn van de kerkzaal, volgt globaal de indeling van de gevels van de kerkzaal; de steunberen op de hoeken van de toren versnijden echter tweemaal.

In de toren een 19e-eeuws mechanisch uurwerk. Op de klokkenzolder hangen twee luidklokken boven elkaar in de klokkenstoel. De klok uit 1607, gegoten door G. Gregori, is wegens een scheur vervangen en een plek gekregen op een nieuwe console op het kerkhof. Op de mantel staan namen van personen "IN DE DORPE WARSTEYNS" en "GREGORIUS HALLENSIS MF ANNO 1607".

De klok die in 1252 gegoten is, is nu in het bezit van het Rijks Museum te Amsterdam. Wanneer het jaartal klopt, is deze klok één der oudsten van Friesland. In dat jaar was hier dus ook al een op een terp staande kerk.

Klokkenluiden.

Bij geboorte en bij overlijden wordt de klok geluid. Een opvallend gebruik in Warstiens is, dat bij de geboorte van een jongen beide klokken worden geluid en dat bij de geboorte van een meisje slechts één klok wordt geluid.

Interieur

Het interieur van de kerk bestaat uit een portaal met zijruimten en de kerkzaal met orgelgalerij. Tot de waardevolle interieuronderdelen uit de bouwtijd behoren onder meer preekstoel, doophek, herenbanken en een orgel; In het portaal liggen vloertegels in een blokpatroon (geel en zwart), de lambrizing is betegeld met tegels van de firma Van Hulst uit Harlingen; de tegels hebben een blauwe decoratie van een vierpasmotief met klavers.

De deuren naar de zijruimten hebben glaspanelen met glas-in-lood van gekleurd en geëts glas. Een porte brisée leidt naar de kerkzaal. De wanden van de kerkzaal zijn geled door gepleisterde muurstijlen op consoles met acanthusbladeren, een composiet-kapiteel en een kroonlijst. Daarop rust een gedrukt, gepleisterd tongewelf met drie trekstangen; op de gewelfribben palmetten; drie ventilatieroosters.

De kanselnis is halfrond gesloten en heeft een kraalhouten lambrizing. De preekstoel rust op een korte zuil met teerlingkapiteel waarin het Christusmonogram is gesneden en heeft een dubbele opgang zonder deurtjes in de kuip; op de trappaal een vlampot en een balustrade met gedraaide spijlen. Het getuide klankbord heeft een koepelachtige opbouw, bekroond met een vlampot. Binnen het eenvoudig doophek met panelen en draaihek met smeedijzeren paneeltjes staan aan weerszijden gesloten kerkenraadsbanken. Buiten het doophek staan aan weerszijden twee overhuifde herenbanken met een gesloten voorbank; de overhuiving wordt gedragen door zuilen met teerlingkapitelen. De kerkbanken aan weerszijden van het middenpad hebben deurtjes; op de wangstukken van de lessenaars en op het front van de voorste lessenaar gecanneleerde pilasters.

Orgel

Het orgel uit 1883 is gemaakt door Bakker & Timmenga. Aan de oostzijde van de kerkzaal is de orgelgalerij. Het front en de balustrade zijn ontworpen door H.H. Kramer. De orgelkas staat ingeklemd tussen een arcadenwand met gordijnroeden op een balustrade; de deelzuiltjes hebben een teerlingkapiteel en bovenop een crète van zink. De orgelkas heeft drie torens, waarvan twee worden bekroond door bazuinende putti vervaardigd door S. Veenstra, en de middentoren met een harp. Het orgelinstrument is een éénklaviersinstrument met een combinatie-lade, in 1883 gemaakt door de fa. Bakker en Timmenga uit Leeuwarden. Het is een van de vroege werken van de firma en werd in 1884 afgeleverd.

Dispositie: M Combl P, Rf8, VdG8, F4, V4; CombII B16, H8, O4, Q3, O2, Ct3d, aP Vtl, C-f3/C-c1

Warstiens,

Tusken Werregea en Warten,
Oan 'e noardkant fan 'e wei,
Sjocht men midden yn 'e greide
'n Toer en tsjerke, allebeide
Kreas, as ik it sizze mei.

En in mennich boerepleatsen
Mei in inkeld boargerhûs
Steane dêr moai ticht omhinne,
En dy measte wenten binne
Lykas 't tsjerkje, kein en prûs.

Wol is 't frjemd, dat oan de eastein
Stiet de toer en net op 't west.
Wêrom no sa efterst-foaren,
Krekt oarsom as al dy oaren?
Ha dy bouwers dr.....west?

Lykwols, 't libbet hjir ferlitten,
Mar men is 't hjir aardich iens.
Lit de wrâld mar tsier' en kreauwe, -
't Sil wol jimmer frede bliuwe
Yn it lyts en stil Warstiens.

O.S. Akkerman, 1905;

Uit: In slach om 'e tsjerke, D. A. Tamminga, STAF, 1980

Piet Wouda, 16 maart 2016